

Ἔφ. Ἐξπρές, Ἔτος 51ο, ἀρ φύλλου 14.906,
Σάβ. 27 Ἀπριλίου 2013, σελ. 37.

Ergon Ensemble—Uwe Matschke, πιάνο

τοῦ ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ.

Ἔνατο 2013.

ΣΕ ΚΑΙΡΟΥΣ ΧΑΛΕΠΟΤΑΤΟΥΣ τὸ εὐέλκτικης συνθέσεως Ergon Ensemble, διαπρέπον κυρίως σὲ σύγχρονη ἀλλ' ὄχι μόνον μουσική, ἀποτελεῖ ἐμβληματικότατο, διεθνoῦς ἐπιπέδου ἑλληνικὸ σύνολο μουσικῆς δωματίου. Τὸ τελευταῖο του πρόγραμμα, «ὁ Μεσσιάν καὶ οἱ μαθητές του», περιλάμβανε καὶ σύνθεση τοῦ Γιώργου Κουρουποῦ, ἐπιφανέστατου Ἑλληνοῦ μαθητοῦ του, πλαισιωμένη ἀπὸ τὸ γνωστότερο ἴσως ἔργο τοῦ δασκάλου, τὸ 50λεπτο «Κουαρτέτο γιὰ τὸ τέλος τοῦ χρόνου», καὶ ἀπὸ δύο σύντομες συνθέσεις τοῦ Τριστάν Μυράιγ. Πρὶν τὸν καθ' ὅλου σχολιασμό, συνοψίζω τὴν ἀμφιθυμία μου στὴ μουσική τοῦ Μεσσιάν, συνθέτου καθόλου τυχαίου: Ὅχι ὁ καθολικισμὸς του καθ' ἑαυτὸς, ἀλλὰ ἡ ἐμφανῆς ἐπιδερμικότητά του, οἱ μακρηγορίες καὶ οἱ τίτλοι τῶν μερῶν, θυμίζουν καθολικὸ κατηχητικὸ. Κάποιες ἐρωτοτροπίες του μὲ μυστικισμὸ παραμένουν ἀνολοκλήρωτες: ἀπὸ τοὺς γνωστούς μου καθολικοὺς συνθέτες ἴσως ἓνας μόνον ὑπῆρξε μυστικιστῆς, μὲ τὴν ἔννοια τῆς ταυτίσεως τοῦ «ἐγὼ» μὲ τὸ θεῖο: ὁ Αὐστριακὸς Ἄντον Μπρουῦκνερ [Anton Bruckner, 1824 –1896]. Ἐν τούτοις, μὲ γοητεύουν οἱ ἐνίοτε «γλυκύπικρες», εὐφωνοδιάφωνες μεσσιανικὲς ἀρμονίες, ἓνας αἰσθησιασμὸς... πολυγαμικότατος, σὲ πλήρη ἀντίθεση μὲ τὸν... καθολικισμὸ καὶ τὰ παραμυθένια ἠχοχρώματα μιᾶς ἐνοργανώσεως ἢ ἐνορχηστρώσεως ποὺ σὲ τελευταῖα του ἔργα καταντᾷ αὐτοσκοπὸς λ.χ. στὸ «Ἀπὸ τὰ φαράγγια στ' ἀστέρια» [Des canyons aux étoiles...1971-74], ἔχουμε τέλεια ἐνορχήστρωση μὲ ἐλάχιστη... μουσικὴν οὐσία! Τὰ ἀκροάματα:

ΜΕΣΣΙΑΝ ΟΛΙΒΙΕ [Messiaen, Olivier, 1908 –1992]: «Κουαρτέτο για τὸ τέλος τοῦ χρόνου», για κλαρινέτο (Σπύρος Τζέκος), πιάνο (Ai Motohashi), βιολί (Γιώργος Παναγιωτίδης) καὶ βιολοντσέλο (Δημήτρης Τραυλός), κλασική σελίδα μουσικῆς τοῦ 20οῦ αἰ., 8 μέρη (α' ἐκτ., στρατόπεδο συγκεντρώσεως Görlitz, σήμερα Πολωνία, 15.1.1941). Πλήν τοῦ 3ου, «Ἡ ἄβυσσος τῶν πουλιῶν», ἐκτενές σόλο κλαρινέτου, παιγμένο σὲ ξεπνοϊσμένο πιανίσσιμο (καὶ ἀπεῖχα μόλις 5 μέτρα ἀπὸ τὸν ἐκτελεστή!), χαρήκαμε κυρίως τὸ 5ο (σόλο βιολοντσέλου, μὲ ἰσόχρονες, εὐφωνες συγχορδίες πιάνου), τὶς ρωμαλέες ταυτοφωνίες τοῦ 6ου καὶ τὴν...εὐφωνοδιάφωνη ἐξαῦλωση τοῦ 7ου. Ἔργο πού ἄλλοτε ἔλκει ἀκαταμάχητα καὶ ἄλλοτε ἀποδιώχνει σὲ σκέψεις ἄσχετες, μακροηρωώντας ὅπως ὁ...Μπερλιόζ! Κατὰ τὰ ἄλλα, ἄψογη ἐκτέλεση.

ΚΟΥΡΟΥΠΟΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ (γ. 1942): «Σονάτα για βιολοντσέλο καὶ πιάνο» (1990, κατὰ τὸ συνθέτη «ἱστορία μιᾶς ἀγάπης»), 3 μέρη, ἀπὸ τὶς βαθύτερες καὶ ἐμβληματικότερες σελίδες ὅλης τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς. Τὸ α' μέρος, λακωνικότατο, μὲ τὸ ἀρχαιοελληνικὸ μεγαλεῖο τοῦ ὄρου, ἀπάγει ἀπὸ ἐκπλήξεως σὲ ἐκπλήξη, σὲ ἓνα *ab imo pectore* (ἐκ βαθέων), πού ὑπαγορεύει τὴ σκέψη ὅτι μᾶλλον ὁ Μεσσιάν ἔπρεπε νὰ μαθητεύσει στὸν Κουρουπό για νὰ κόψει τὴ φλυαρία.... Τὸ β' μέρος, εἶναι παθιασμένος ἀσύμμετρος ρυθμὸς (ἐναλλαγές διμερῶν καὶ τριμερῶν μέτρων), ἐνῶ τὸ ἀπροσδοκῆτως ἀργὸ γ' (φινάλε), δραματικότατη καντιλένα θρυμματισμένη σὲ μοτίβα δίφθογγα καὶ τρίφθογγα, πάνω σὲ ἀρπίσματα πιάνου, ἐξάιρεται στὸ ἦθος τελευταίων μετοβενικῶν κουαρτέτων— μὲ πληρέστατη ἐπίγνωση τῆς βαρύτητος τοῦ ἐγκωμίου. Ἄξια ἠχογραφήσεως σὲ CD ἐρμηνεία τῶν Ἀντώνη Πρατσινάκη καὶ τῆς ἀνεκτίμητης Ai Motohashi, μεγάλου κεφαλαίου τῆς μουσικῆς μας.

ΜΥΡΑΪΓ, ΤΡΙΣΤΑΝ (Murail, Tristan γ. 1947): «Κυκλικὰ ἐρείπια» (Ruines circulaires, 2006), για κλαρινέτο (Κώστας Τζέκος) καὶ βιολί (Κώστας Παναγιωτίδης), μὲ φιλολογικότατο πρόγραμμα πού ἀρχίζει ἀπὸ τὸ Μπόρχες καὶ καταλήγει στὸ...Στόουχεντς (ὄχι στὰ ἀγάλματα τῆς Νήσου τοῦ Πάσχα;) καὶ «Φυλλωσιές μέσα ἀπὸ τὶς καμπάνες» (Feuilles à travers les cloches), ἀντιστροφή τοῦ ντεμπυσσικοῦ τίτλου «Καμπάνες μέσα ἀπὸ τὶς φυλλωσιές (Cloches à travers les feuilles), για φλάουτο (Νίκος Νικόπουλος), βιολί (Παναγιώτης Τζιώτης), τσέλο (Πρατσινάκης) καὶ πιάνο (Ai Motohashi). Φιλολογικότατος νεοεμπρεσ-

σιονισμός. Ὁ μέγας Χρήστου θὰ σχολιάζε: The harlots of decorativism. (Οἱ πόρνες τοῦ διακοσμητισμοῦ)... (Αἴθουσα ΔΜ. 19.2.2013).

* * *

ΧΙΟΝΟΣΤΙΒΑΔΑ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΩΝ ΑΠΕΡΓΙΩΝ καὶ ἡ χρονολογικὴ σύμπτωση ἀρκετῶν ἐκδηλώσεων μὲ ἄλλες, αἰτιολογοῦν ἀπουσίες μας ἀπὸ κάποια ρεσιτάλ τοῦ κύκλου τῶν 32 σονατῶν Μπετόβεν γιὰ πιάνο. Ἐπανήλθαμε χάρις στὸ ρεσιτάλ τοῦ «δικοῦ μας» πιά Οὐβε Μάτσκε [Uwe Matschke], ἀποθέωση ὑψηλῆς ἐρμηνευτικῆς σὲ ἔργα θεωρούμενα... πασίγνωστα, ὥσπου νὰ ἀποδειχθοῦν θησαυροὶ ἀνυποψίαστων ἐρμηνευτικῶν δυνατοτήτων:

ΜΠΕΤΟΒΕΝ, ΛΟΥΝΤΒΙΧ ΒΑΝ [Beethoven, Ludwig van, 1770-1827]: «Σονάτα» ἀρ. 1, φα ἔλ., ἔργο 2 (1793-95). Στὶς δύο ἀπὸ τὶς τρεῖς συνολικὰ νεανικὲς συνάτες τοῦ ἐρμήνευσε, στὰ ἀκραῖα μέρη, ὁ Μάτσκε ἐπέλεξε γοργὰ «τέμπι» σὲ μοτσάρτειες ἠχητικότητες, ἐφικτὲς χάρις σὲ σπάνια ἠχοπλαστικὴ δεξιότητα τοῦ πεντάλ. Στὰ δύο μεσαῖα μέρη τῆς πρώτης εἶχαμε διαυγέστατο cantabile μὲ αἰθέριο toucher.

ΜΠΕΤΟΒΕΝ: «Σονάτα» ἀρ. 3, ντο μείζ. ἔργο 2 (1794-95). Πλήν ὅσων ἀναφέραμε, ἐδῶ μᾶς γοήτευσαν ἡ συλλειτουργία cantabile καὶ δυναμικῆς, ἡ διακεκομμένη καντιλένα μὲ τὰ ἀρπίσματα (β' μέρος, σωστὸ μάθημα συνθέσεως), τὸ μεταμοτσάρτειο σκέρτσο (γ' μέρος) καὶ ἡ ἀξιοποίηση μικροεναλλαγῶν πυκνότητος τῆς γραφῆς, δίχως σπάσιμο τοῦ cantabile (δ' μέρος).

ΜΠΕΤΟΒΕΝ: «32 Παραλλαγές», ντο ἔλ., WoO 80 (1806· WoO= γερμ. βραχυγραφία τῶν λέξεων Werk ohne Opuszahl, δηλ. «Σύνθεση χωρὶς ἀρίθμηση ἔργου»). Ἐπικεντρωμένος στὴν πεμπτουσία τῆς μουσικῆς, ὁ ἐρμηνευτής, καὶ σχεδὸν ἀντίθετα πρὸς τὰ ταχύτατα ἀλλὰ ἰδεώδους φθογγικῆς καθαρότητος «τέμπι» ὀρισμένων παραλλαγῶν, ἀνέδειξε τὸ ἔργο σὲ θαῦμα λακωνικότητος, κάπως συγκρίσιμο μὲ τὶς ὄριμες 33 Παραλλαγές «Ντιαμπέλλι», ἔργο 120 (1819-23).

ΜΠΕΤΟΒΕΝ: «Σονάτα» ἀρ. 14, σὲ ντο δίσση ἔλ., «σὰν Φαντασία» ἢ «τοῦ Σεληνόφωτος» (Mondschein). Σὰν νὰ τὴν πρωτακούγαμε. Στὸ α' μέρος, ἀντὶ τοῦ γεμάτου λαχτάρου ἐφηβικοῦ αὐτοξεπεράσματος «Σεληνόφωτος», εἶχαμε τὸ ἀπόκοσμο φῶς μιᾶς σελήνης βορεινῆς, αἰνιγματικῆς, συσχετίσιμης μὲ μιὰ δυσπρόσιτη ἀλλ' ἀγαθοποιὸ θεότητα ὅπως ἡ ἀνεξιχνίαστη ἀρχαιοελληνικὴ Ἑκάτη. Τὸ β' μέρος, Allegretto, συγκρατημένα

Ergon Ensemble -4- & Uwe Matschke.

προεξέτεινε τὸ α', ἐνῶ τὸ γ', Presto agitato, δίχως ἀπάρνηση τῆς ἀρχικῆς αὐστηρότητας, ἐπικύρωσε μεγάλην ἐρμηνεία μεγάλου ἐρμηνευτοῦ. (Αἴθουσα ΔΜ., 20.2.2012). _____